

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancta Communitas, In Paupertate religiosa inviolata

Wissingh, Anton

Coloniae Agrippinae, 1699

Cap. XVI. Otium ab omnibus fugiendum, ut vita communis introducenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49611](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49611)

Otium ab omnibus fugiendum, ut vita communis
à Regularibus possit commodius & firmitus
conservari.

I. QUANTUM obsit otium S. Communitati in-
troducendæ aut conservandæ, satis dixit
Rdms P. N. Generalis Jacobus Bagnacaball, lc.
dum inquit: Quoniam quæ in nostra Religione ne-
gligentia & otium inolevit, omnem pariter induxit
solutioris vitæ luxuriam; & causa est potissima, quare
multi aliquando Conventus ea commoditate carent
NB. Per quam vitæ communis observantia sus-
tatur: quoniam multi in hac Religione (quod bono-
rum veniã dictum sit) negligentes & otiosi friges-
cunt, qui de communi vivere præsumunt, & labo-
rare pro communi recusant. Quamobrem ut unum-
quemque eorum ab hoc otiositate & negligentia le-
thargo excuscitem, quò ad subeundum pro commu-
ni utilitate laborem magis se comparet, exemplum
de formicâ unâ cum sapiente proponam, & minuta-
li hujus animalis in coacervandis ad communi
commodum gravis diligentiam admirando, erube-
scat, & confundatur. Unde ad formicam, Op-
ger &c. Prov. 6. Istud quidem satis bellè adaptari
videtur cuique laborem cum vitæ communis
observantia subterfugienti.---- Cogitatis quid
quid unicuique vestrum agendum sit, cum
præceptorem & ducem (licet immerentem,
& peccatorem) habeatis, qui divina fru-
tus ope, obnixè conatur, ut vitæ communis, &
disci-

disciplina regularis ad congruentem, & quam de-
 cer, exactam revocentur obedientiam; quique pa-
 terno nititur affectu, unumquemque ad hanc vi-
 vendi Apostolicam rationem & formam excitare.
 Usquequò piger dormis? quando consurges è somno
 tuo. Nonnulli reperiuntur, qui operam literis, &
 Predicationibus per quã studiosè navant: Cùm au-
 tem de vita communis observantia inducenda, &
 de congregando pro communi Fratrum necessitate
 sermo fiat; temerè & imprudenter os aperiunt, in-
 dictam observantiam invehendo, & jactitantes di-
 cendo: quis est, qui hujus vita communis institu-
 tum complecti velit? absit, quòd ego laborem, alter
 verò meis laboribus & industriis edaciter sature-
 tur. Manifestissimè constat hujus generis Religio-
 sos esse utique scientia inflatos, & quid sit sapientia,
 ignorare. In quibus scientia reperitur, qua inflat;
 cùm se excellentes S. Theologiae Magistros existi-
 ment, & peritissimos Regentes, Lectores aut Con-
 tentionatores haberi inaniter gloriantur. Ab eis, sine
 dubio, quàm longissimè vera scientia consors chari-
 tas abest. h. i.

II. Religiosos otiosos, S. P. N. Francisc. non imme-
 ritò appellavit muscas, utpote sibi inutiles, Deo o-
 dibiles, religioni nocivos, confratribus suis onero-
 sos, comunitatis turbatores, proximisq; ingratos.
 De his quoniam dicit S. August. Utinam qui o-
 tiantur manibus, otiarentur & linguis! certum est,
 quod nulli Religiosi ita S. Communit. impediant,
 inquietent, turbent, ad irregularitatē & disordi-
 nem ducant sicut illi. Proinde quidam ex anti-
 quis Monachis dicebat non ineptè: Utilior est

*in Monasterio porcus, quam Monachus otiosus; nam is manducando, & otuando proficit & sibi & Monasterio; hic autem manducando & otuando Monasterio suo officit, & in nullo proficit nisi in vitiis quotidie, fitque ex terræ pondere inutili quotidie inutilius. Quantum autem officiat S. communitati tum quoad charitatis unitatem, tum quoad victualium facultatem, ostendetur hic & ex S. Scriptura, ex dictis, & sententiis SS. Patrum, Ordinumque Fundatorum; ex hac intentione, quam tangit Apost. 2. Thessal. 3. 12. *Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes. Iis autem, qui eiusmodi sunt, denuntiamus, & obsecramus in Domino Jesu Christo, ut cum silentio operantes, panem suum manducent.* h. i. *Qui amat otium, numquàm prosperabitur.* S. Ephrem.*

III. *Otium* malam parit filiam, scil. miseram egestatem, quæ nullos invenit compatiens, multos potius justos irrisores. De qua Prov. 28. *II. Qui operatur terram, satiabitur panibus; qui sectatur otium, replebitur egestate, & quidem quadruplici, scil. in bonis temporalibus, in bonis famæ, in bonis gratiæ, in bonis gloriæ.* Item Prov. 10. 4. *Egestatem operata est manus remissa; manus autem fortium divitias parat.* Hinc, qui congregat in messe, filius sapiens est; qui autem stritit in aestate, filius confusionis. ibid. v. 5. S. Paulus de seipso ad Thessalon. 2. 3. 7. *Scitis, quoniam nos inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo; sed in labore ac fatigatione die ac nocte operantes, ne quem vestrum gravare-*

mus. In quæ verba S. Chrysoft. *Deus posuit hominem ad laborandum, artusque eius ad hoc effinxit; ideoque otiosus ab Ordine suo, & creatione deficit.* Et sicut primum hominem posuit in paradiso, quantumvis adhuc in statu innocentia existentem, ut operaretur, & custodiret illum (neutiquam permittendo otium, nisi vellet incautiùs & citiùs à serpente decipi.) Ita posuit Religiosum in claustro ut in paradiso, ut operaretur ibi congruenter vocationi suæ, & custodiret gradum Ordinis sui, non dehonestando per otium, nec frustrando Dei intentionem, quantum in se est.

IV. Detestabile, & Conventui exitiale est, si *Monachi velint otari.* Ad quod avertendum, Monachi antiqui in Ægypto, teste S. Hieron. nullum absque operis labore suscipiebant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne mens perniciosis cogitationibus vagetur. Hinc graviter arguendi hi otiosi, Monasterioque nocivi Monachi: nam, si (teste S. Bern. serm. de Purif. B. V. M.) *arguantur otiositatis ipsi etiam, quos nemo conduxit; qui jam conducti sunt (quales sunt omnes Religiosi) si otiosi inveni fuerint, quid merentur?* Idem merentur, quod servus pigritans domi; de quo S. Chrysoft. in epist. ad Ephes. *Si servum habes non rapacem, non ebriosum, non contumacem, sed sobrium, moderatum, vitii omnis expertem; idem tamen si totos dies domi sedeat otiosus, omittatque ea, quæ ad munus suum attingunt, nonne graviter vapulabit? atqui nihil mali fecit; sed satis malefici est, munus suum officiumque neglexisse. h. i.* Tales itaque pigros servos, otiosos

Na 3

Mo

Monachos seriò exhortatur , ac exstimulat S. Hieron. epist. 4. *Facito aliquid operis , ut diabolus te semper inveniatur occupatum. Si Apostoli habentes potestatem de evangelio vivendi , laborabant manibus suis , ne quem gravarent ; & aliis tribuebant refrigeria , quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia ; cur tu in usus tuos cessura non prepares ?* h. i. Insuper quia otiosus nullum commune bonum quærit , hinc nulli officio idoneus est. Proinde in Constit. Piis in c. 10. Regulæ mandabatur , ut *Ministri in promovendis Fratribus ad aliquem gradum vel officium , in omnibus publicæ utilitati , & ornamento consulant. Praferantur verò , qui publico commodo Conventuum & locorum , non suæ utilitati incumbunt.* h. i. Quæ lex erat rationabilissima ; & proinde adhuc ligat in conscientia , quia est innovata , immo est juris natura.

V. *Monachus otiosus scateret vitiis , quæ inquinant & defædant S. communitatem.* De quo S. August. serm. 16. *Per hanc otiositatem accendimur frequenter ad luxuriam , per hanc animamur ad superbiam , per hanc ducimur ad mundi gloriam , per hanc tentamur delicatè pasti , per hanc suffocamur pretiosè vestiti , per hanc ad superfluum dationem trahimur , per hanc ad verba sæcularia ducimur. Numquam quis civis calor erit , si otiositatem amaverit.* h. i. Et quidam apud Engelgrav. plura in otiositate vitia de- & reprehendit dicens : *Otium est natura pudor , sentina familiarum hostis artium , Magister ignorantia , pater inopiarum prodromus , memoria sitis , non ingenuus pestis voluntatis , morborum fomes , leno pudicitia*

virtutis exilium, vitiorum hospitium, Angelorum labor, demonum presidium, anima proditor, terra probrum, celi dolor, numinis odium, hominis vivi sepulchrum, mortui barathrum. h. i. Et S. Bern. ad Fratres de monte Dei: Omnium tentationum, & cogitationum malarum colluvies est otium, summa mentis malitia, malorum omnium sentina, mors anime. h. i. NB. Inter 12. principales abusus in statu religioso ponit Hugo cit. à Dionys. Cartus. l. de scholaribus etiam otium, dum inquit: Praefectus negligens, juvenis otiosus, Monachus curialis, habitus Monachi pretiosus, rumor in claustris, dissolutio in choro, discipulus inobediens, senex obstinatus, Monachus caustidicus, cibus exquisitus, lis in Capitulo, irreverentia circa altare, descendant, disordinant, & evertunt Monasteria.

VI. Otiosus Monachus dum consumit, quod alius acquirit, instar tinea, muris, & aranea nocet S. communitati; cui numquam proficiet. De quo Cassian. l. 10. de instit. renunt. c. 6. Mens otiosi nihil aliud cogitare novit, quam de escis & ventre, donec inventa quandoque sodalitate cuiusdam viri aut femina equali tepore torpentis, rebus eorum ac necessitatibus involvatur; & ita paulatim reddatur noxiis occupationibus irretitus, ut tamquam serpentinis spiris obstrictus, numquam deinceps ad perfectionem professionis suae se valeat enodare. h. i. Hac de causa S. Bernardus Abbas, ne inter nocivos mures computaretur, & ne Fratres suos contristaret, sed potius bona exempla daret, dum Fratres suos labore corporali exerceri videret, ne se quidem excipi voluit: & si quidem membrum te-

nerior communem cum aliis laborem sustinere non valeret, alio sibi commensurando labore compensabat. *S. Chrysof.* otiosum comparat terræ non subactæ aratro; quæ in seipsa silvescit, tribulos, spinasque producit, Domino suo inutilis est. Ita &c. At qui operatur terram suam, satiabitur panibus, *Prov. 12. 11.* Qui autem sectatur otium, stultissimus est. Quam stultitiam sic explicat *Card. Turrecremata: Stultus est otiosus, quia non declinat vitanda, stultior quia non desiderat appendenda, nec colligit merita; stultissimus, quia cumulat, & thesaurizat sibi aterna supplicia. h. i.*

VII. *Otiosus Monachus* committit ingratitude scandalosam, & injustitiam contra *S. Communitatem*. In primis *S. Th. 2. 2. q. 187. a. 4.* ait. *si verò aliqui sunt religiosi, qui absque necessitate & utilitate, quam afferant, velint otiosi de elemosynis vivere, hoc est eis illicitum.* Quòd sit pessima ingratitude, patet; quia à *S. communitate* habet pastum, vestitum, honorem, & media Deo serviendi &c. cui tamen nil rependit nisi onus. Hunc & hujus similes durè increpat *Hugo Card. in Matth. vobis nihil proficientes, proximis non subvenientes, Deo non servientes, hostibus non resistentes, poenitentiam non agentes, in posterum non providentes.* *Thomas à JESU* in explicat. *Regule B. Alberti* ait injustitiam à tali committi; quod cum aliis sic ostendit: quia in professione fit quidam contractus inter Religionem, & Religiosum; ut scilicet illa hunc vestiatur, alatur; hic vicissim Deo serviat, & laboret in functione sua. Immo & talis injustitia videtur

videtur committi contra ipsum dotatorem Monasterii; cuius intentionem defraudat monachus otiosus, si omittat opera, ob quæ dotator legavit possessiones & prædia. Hoc quidem hîc Theologicè non definitio, at, sive ingratus tantum, sive insuper injustus, improbitatis & malitiæ reus est. Certè (ut inquit *Nigrorius* Tr. II. c. 2. incit. 2.) defraudat eleëmofynarum datorem spe ac beneficio bonorum operum, quorum sperabat, & expectabat se participem futurum: cùm probi religiosi eas accipiant animo gratificandi largitoribus earum, per hanc bonarum actionum participationem. Huiusmodi religiosi aptissimè fucis comparantur, qui sunt apes degeneres, & otiosæ, furtimque mella devorant, quæ non collegerunt: atque ab examinibus ob ignaviam ex apiario per vim expelluntur, juxta illud: *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.* In hos quoque invehitur *Cyrillus Alexandr.* in serm. ad Monachos: *Consultissimum est, inquit, operari, ne aliis sis oneri, alienos sudores in privatam tuam utilitatem convertens; cùm possis tuis laboribus subvenire iis, qui ex Fratribus sunt infirmiores.*

VIII. Otiosus Monachus inquietat S. communitatis membra. De quo *Cassian.* l. 10. c. 8. expendens ea verba Apostoli. 2. Thessal. 3. 7. *Quoniam non inquieti fuimus inter vos, quibus otium significari putat, sic ait: Cùm se vult inquietum inter eos non fuisse, per operis exercitiũ comprobare, eos qui operari nolunt, abundè notet otiositatis vitio inquietos semper existere.* Et subdit: *Quâ fiducia otiosis manibus gratis panem comedere au-*

bimus, quem vas Electionis evangelica solitudine
 & predicatione constrictus, sine opere manuum com-
 medere non praesumit? h. i. Hac de causa B. Aegi-
 dius tertius S. Francisci Socius otiosos ferre non
 potuit; quos suo exemplō confundebat, humeros
 suos, & manus semper occupans vilibus oneribus
 & operibus vel ad Fratrum servitium, vel ad aliorum
 pauperum obsequium: hinc panem numquam gra-
 tis manducare volebat, nec foris, nec intra Clau-
 strum, nisi aliquali labore lucratus fuisset. Et quid
 mirum est, si otiositas odiosa sit hominibus, quae
 tam inimica est anima ut ait S. Benedicte, in Re-
 gul. Et Blosius in can. vit. spirit. *Otium omnium
 malorum parentem, certissimumque animarum
 exitium perhorresce.* Hanc spiritualis paupertatis
 initium vocat Jacobus Alvarus de Paz. *Homo o-
 tiosus & presenti, & futura vita se privat, nec sibi,
 nec aliis utilis:* B. Aegidius cit. Regula PP. Car-
 melit. c. 13. *Faciendum est vobis aliquid operis, ut
 semper vos diabolus inveniat occupatos; ne ex oti-
 ositate vestra aliquem intrandi aditum ad animas
 vestras valeat invenire.* Habetis ad hoc B. Pauli
 Apostoli magisterium, pariter & exemplum, in cu-
 jus ore Christus loquebatur &c. h. i.

IX. *Otium* diabolo pandit viam, ut S. Com-
 munitatem disuniat, dispergat. S. Bern. serm. 4.
 ad Sor. *Numquam sis otiosa; quia otium inimicum
 est anima.* Diabolus citò decipit eum, quem
 otiosum inveniet. Diabolus quotidie in claustra
 intrat; & si aliquem inveniat otiosum, statim ac-
 cusat. Per otium diabolus seminat omne malum
 inter membra S. Communitatis. De quo Auctor
 serm.

ferm. ad FF. in Eremo ferm. 17. ita inquit disertè :
*Per otiositatem, Fratres, rigorem sancta solitaria
 religionis fastidimus : per hanc eremum saepe exire
 tentamur : per hanc accendimur frequenter ad lu-
 xuriam : per hanc animamur ad superbiam : per
 hanc ducimur ad mundi gloriam : per hanc tenta-
 mur delicatè pasci : per hanc suffocamur pretiosè
 vestiri : per hanc ad superfluam dormitionem tra-
 himur : per hanc ad secularia verba ducimur li-
 benter audire. Hac est illa otiositas pessima, qua
 frequenter Sanctorum Conventus destruit, pariens
 in eis luxuriam, nutriens in eis gulam, seminans
 inter eos zizania, generans inter eos homicidia,
 & omnia que sunt opera carnis. Fuge ergo otiosita-
 tem; quia in servis Dei nihil pejus reperitur. h. i.
 Quocirca Trithemius reformati Monasterii Ab-
 bas homil. 16. tales otiosos Monachos seriò & ve-
 hementer adhortatur : O Monachi, non solum
 quotidie, sed omni hora atque momento contra
 hanc bestiam vigilandum est : quoniam admissa in
 cor numquam sola ingreditur, sed eam tota con-
 geries & scaturigo omnium vitiorum comitatur,
 h. i.*

X. *Otiosus Monachus* perdit in se omne bo-
 num, per quod communitas sacra promoveri
 possit. Quod ostendit Cardinalis Joannes à Tur-
 recremata in Regul. S. Bened. *Excacat intellectum:
 virtutes anime & potentias debilitat : ingenium
 hebetat : affectum anime corrumpit : est inimica
 virtutum, bonorum omnium acquiritorum consum-
 ptiva : hominem pauperem facit & egenum : parit
 anime ignominiosa peccata : animam reddit di-
 gnam*

gnam

gnam maledictione: spoliat animam futura gloria.
 h. i. Et Alfonsus Salmeron explicans parabolam
 de operariis otiosis missis in vineam. *Inde desideria
 mala, egestas, latrocinia, rapina, spectacula, detra-
 ctiones, ludus, scortationes, omnia denique peccata
 ortum habent.* h. i. S. Gregorius Papa explicans
 illud Thren. 1.7. *Viderunt eam hostes, & derise-
 runt Sabbata eius,* inquit, *Hostes ergo sabbata vi-
 dentes irrident, cum maligni spiritus ipsa vacati-
 nis otia ad cogitationes illicitas pertrahunt, ut
 naqueque reprobata anima, quò remotior ab exte-
 nis actionibus servire Deo creditur, eò magis eorum
 tyrannidi, illicita cogitando famuletur.* h. i. Ger-
 son, post S. Anselmum comparat cor otiosi Mo-
 lendino, dicens: *Non est aliqua cogitatio tam im-
 pis, tam abominabilis, mala & execranda, quam
 non inueniat detestanda otiositas.* Nam cor va-
 cantis otio est ad instar molendini, quod cum non
 habeat ad molendum bonum frumentum, quia in
 continuo motu est, molit & consumit seipsum etiam
 usque ad totalem sui consumptionem, aut destru-
 ctionem, nisi prohibeatur alicujus diligentia. Et
 equè citò molit ad volantes foedas muscas, sicut gra-
 norum electorum adipem. h. i. Cum ergo otiosus
 seipsum consumat, & inutilem reddat, eo ipso
 communitati plurimum nocet. Unde & otium
 numeratur inter peccata Sodomorum: Ezech.
 16. 49. *Ecce haec fuit iniquitas Sodoma Sororis tuae,
 superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium
 ipsius, & filiarum eius.* Plura de otii malis effecti-
 bus, ejusque remediis vide fusè apud Nigro-
 nium.

XI. Cùm ergo tam multa, tam gravia, tam nociva in S. Communitate causet mala otium; Omnes Religionum Fundatores illud summè oderunt, suisque Religiosis inhibuerunt: & etiamnum omnes Religiones bene institutæ illud detestantur; aqua enim stagnans seu otiosa, quæ non currit, non labitur, non movetur, hæc facilè putrescit; ita & Monachus otiosus, foetensque malum de se odorem emittit, quo nocet & suæ communitati, & fidelium universitati, & impedit fructum aliorum Confratrum suorum in animis externorum, qui plùs interdum scandalizantur ex uno malo, quàm ædificentur ex aliis bonis; Hinc Superiores nostri sollicitam curam gerere tenentur, ne ullatenus quemquam ex suis patiantur otiosi: quæ cura in tantum ab ipsis cordi est sumenda, quantum salus communitatis, & animarum omnium sibi concreditarum. Meminerint, quod dictum fuit in nostris Constit. Piis editis Bononiæ 1565. in cap. 10. Regulæ: *Superiores vocat B. P. N. Franciscus ministros & servos aliorum Fratrum, ut sciant se non esse Dominos, neque habere dominium super subditos, ut Domini temporales; sed ideo constitutos esse super alios, ut eorum utilitati & saluti inservire debeant: præsertim enim nostra sunt potius officia, quàm dignitates. h. i.* Itaque officium illorum est, ut contineant alios in officiis suis, & impositis occupationibus, & nullatenus otiosi sinant.

XII. Otiositate Monachi inhabilitantur, vel potius destruuntur potentia ejus, ne quidquam fructuosè operari possit pro bono suæ communitatis

tatis

tatis. Hic *mnam suam repositam tenet in sudario*, Luc. 19. 20. per quod sudarium Euthymius moraliter intelligit *otium, segnitiam, inutilitatem*. Quæ qui sectatur, merito de se verificari patitur dictum illud Prov. 21. 25. *Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari: tota die concupiscit & desiderat*. Hinc suos Monachos ab hoc vitio sibi cavendum admonet Trythemius hom. 6. *Consistens in cella tua semper otium caveto; quoniam nihil ita vires mentis enervat omnes, sicut otium, postquam ex se produxit acediam*. Turrecrem. ait: *Emollit otium vires, sicut rubigo ferrum*. Et Seneca: *Non videtur, ut immota fax torpeat, at exagitata reddat ignes? mollit vires otium: ferrum situ carpitur, & rubiginem ducit*. Et S. Hieron. *Otium quasi quedam ingenii rubigo est*. Et Cassiodorus: *Natura humana sicut laboribus instruitur, ita per otia torpescit infatuatur*. Et S. Chrysostr. id per conglobatas similitudines amplius ostendit dicens: *Uter equus utilis; is qui in deliciis, an qui exercetur? utra navis; ea que navigat, an que in littore manet? utra aqua; eam que fluit, an que stat? utrum ferrum; quod movetur, an quo nemo utitur? nonne illud quidem splendet, atque argento simile est; hoc autem rubigine consumitur, & ubique inutile est, ac etiam aliquid sua nature amittens*. Tale quiddam fit etiam in anima otiosa: *rubigo enim quedam apprehendit illam, & consumit splendorem, atque alia omnia*. Id ipsum versu hoc breviter confirmat Ovidius: *Cernis, ut ignavum corrumpant otia corpus?* Etenim, ait D. Chrysostr. cit.

cit. *Et oculus, & os, & venter, & unumquodque membrorum, nisi quod suum est, operetur, in extremum incidit morbum.* -- Corpus quod otiosum quidem & immobile, magis morbis obnoxium & foedum: quod autem movetur & laborat, & arumnis exercetur, formosius est ac sanius. h. i. Infero ex his: ergo otiosus Monachus est communitati inutilis & nocivus.

XIII. *Otiosi Monachi* justa pœna est repentina & inevitabilis egestatis miseria; de qua jam dictum ab initio Cap. De hoc Prov. 6. 11. *Veniet tibi quasi viator, egestas: & pauperies quasi vir armatus.* Prov. 24. 34. Quem locum S. Hieron. explanans, paupertatem & ab otio pigritiaque nutriti, & pœnam esse docet his verbis: egestas & pauperies pœna est ultima, in qua damnati nihil divitiarum merentur: quæ quasi viator veniet, quia improvisa & subitanea: quasi vir armatus, quia devinci perpetuò non potest. Patet juxta litteram, quia pigritia est nutrix egestatis. h. i.

XIV. Itaque sicut otium *Monachi* displicet Deo & Sanctis, mereturque meritò derelictionem ab ipsis; ita è contra labor salutaris placet illis, mereturque duplicem ab illis benedictionem. Quod agnovit S. *Arsenius*, qui, postquam diu in Monasterio vixisset, rogatus, in quo maximè confideret; in eo, respondit, *Quod homines fugi, quod tacui, quod flevi; at in eo potissimum, quod manibus laboravi.* Hoc verum esse, colligitur ex eo, quod Christus l. 6. c. 65. S. Birgit. dixit: *In spiritali vita qui perfectus esse desiderat, debet primò esse Martha laborando in honore meo corporaliter--*

Si autem laborare non scit, aut non potest; tunc non verecundetur, nec sit ei onerosum mendicare, immo magis gaudiosum, quia tunc imitatur me filium Dei, qui, ut homo ditaretur, me ipsum pauperem feci. Christus ipse olim alicui Eremitæ non scienti legere suavit ad honorem sanguinei sudoris sui laborare. Insuper B. V. M. legitur Fratres Cistercienses devotè in agro laborantes visitasse, sudoremque eorum & abstersisse, & in vase vitreo tamquam rem pretiosam collegisse; pro quo mercedem iisdem esset suo tempore redditura.

CAPITULUM XVII.

*Gratitudo ad Deum & ad homines benefactores requiritur, ut Regulares mendicantes possint in communitate stabiliter persistere. Item mensa communitas: at nocet familiaritas
Etc.*

I. **I**nter alia adhortamenta, quæ Fratribus suis in universum mundum missis iuculcavit S. P. N. *Franciscus* c. 3. vitæ, unum hoc erat: *in beneficiis grati estote.* Ad quod movebatur; quia secundum vetus adagium, *Gratia gratiam parit.* *Sey danckbar umb die alte Gaben/wan du begehrest newe zu haben.* Nam, juxta Senecam, si benefactor gratitudinem pro beneficio recipiat, quasi pensionem primam de eo accipit; unde illud se non amisisse, sed bene elocasse arbitratur: fitque proinde promptior ad ulteriora exhibenda. Hujus veritatem in exemplo animadvertit S. Chry-